

**Dossiers
del Tercer
Sector**

núm. 1
juny de 2010

Què és el Tercer Sector Social?

En conveni amb:

1. Què és el Tercer Sector Social?

El Tercer Sector agrupa totes les entitats no lucratives i no governamentals, en contraposició al Primer Sector (el públic, que és no lucratiu i governamental) i al Segon Sector (el mercantil, que és lucratiu i no governamental).

El Tercer Sector, per tant, engloba entitats culturals, esportives, mediambientals, de cooperació, etc. Dins d'aquest ampli àmbit, trobem el Tercer Sector Social, que és el conjunt d'entitats privades sense afany de lucre, mutualistes o prestadores de serveis, que treballen per la inclusió i la cohesió social, amb especial atenció als col·lectius més vulnerables de la societat. Les entitats del Tercer Sector juguen un paper essencial en la nostra societat, perquè afavoreixen la cohesió social i la participació dels ciutadans en la vida comunitària. En els darrers anys diversos estudis en l'àmbit internacional, espanyol i català han posat de manifest la importància creixent del Tercer Sector en el desenvolupament de les polítiques socials i de l'anomenat quart pilar de l'estat del benestar.

2. Quina dimensió té el Tercer Sector Social?

El Tercer Sector ha viscut un extraordinari creixement en els darrers anys. L'Anuari del Tercer Sector Social de Catalunya, publicat l'any 2009, mostra un clar augment de la dimensió de les entitats socials en totes les seves facetes.

	2003	2009	
Entitats	5.600	7.500	+ 34%
Volum econòmic	1% del PIB	2,8% del PIB	+ 180%
Persones contractades	52.000	100.000	+ 92%
Persones voluntàries	155.000	245.000	+ 58%
Persones destinatàries	1.000.000	1.700.000	+70%

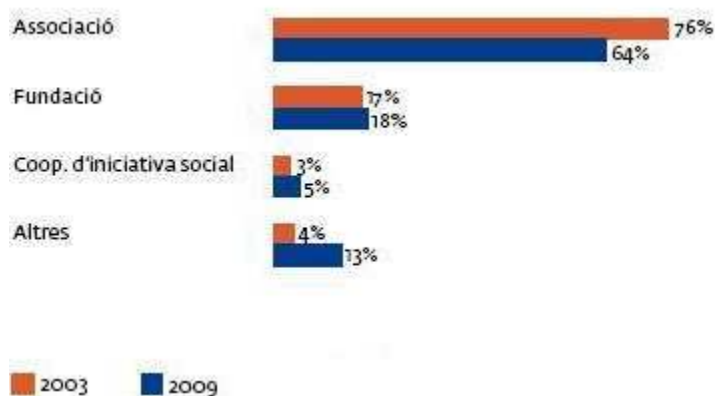
D'aquesta manera, a Catalunya hi ha unes 7.500 entitats socials, que representen un 2,8% del PIB català, donen a feina a 100.000 persones, compten amb 245.000 voluntaris i presten serveis a 1,7 milions de persones. Com es pot comprovar, estem davant d'un sector emergent, amb un pes destacat en el conjunt de l'economia, i que crea ocupació en una conjuntura de crisi econòmica com la que vivim.

3. Com són les entitats del Tercer Sector Socials i a què es dediquen?

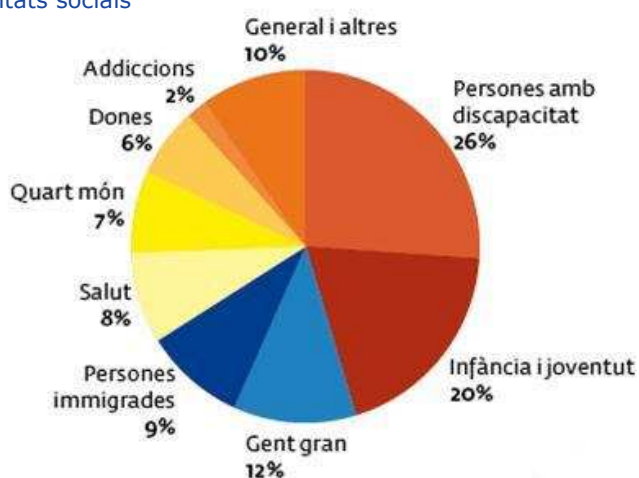
La major part de les entitats socials tenen la forma jurídica d'associació (64%), tot i que aquesta fórmula ha retrocedit des del 2003. La segona forma més habitual és la de fundació (18%), mentre que les cooperatives no lucratives o d'iniciativa social representen un 5% del total d'entitats.

Pel que fa als àmbits d'actuació, el de la discapacitat –tant física com psíquica– és el que agrupa un major nombre d'entitats, un 26% del total, seguit pel de la infància i joventut (20%) i el de la gent gran (12%). Persones immigrades, salut (aquestes dues són les que més han crescut en els darrers sis anys), quart món, dones i addiccions són altres àmbits que concentren un nombre important d'entitats. Com es pot comprovar, les organitzacions no lucratives centren els seus esforços en els col·lectius més vulnerables i que requereixen més protecció social.

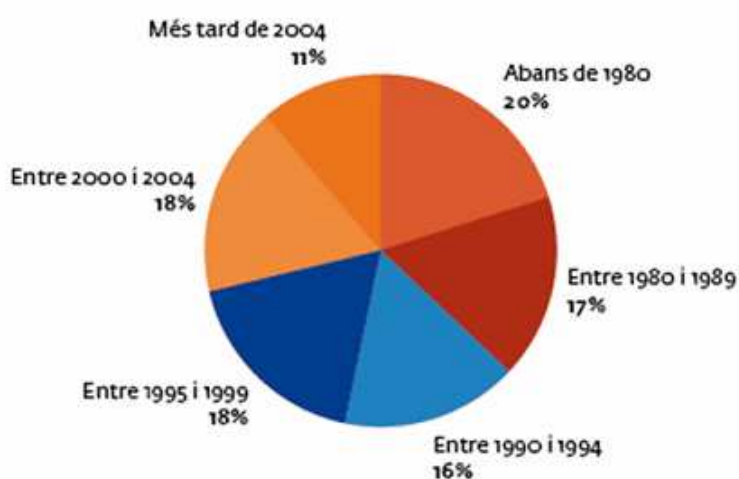
Forma jurídica de les entitats socials

Àmbit d'actuació de les entitats socials

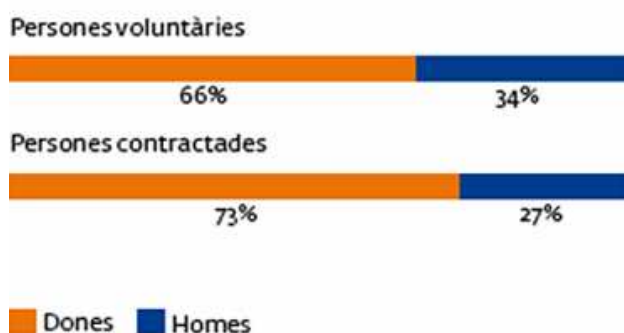
Any de constitució de les entitats

En relació a la seva antiguitat, ens trobem davant d'un sector jove, emergent. De fet, gairebé la meitat de les entitats socials catalanes (un 47% del total) tenen menys de 15 anys d'antiguitat. Només un 20% es va fundar abans del 1980, el que dona una idea del dinamisme que té el sector.

4. Com són les persones que es dediquen a les entitats socials?

El voluntariat juga un paper clau en el Tercer Sector Social. Concretament, un 83% de les entitats compten amb la participació de persones voluntàries. La col·laboració desinteressada de molts ciutadans conviu perfectament amb la contractació de professionals. Un 62% de les entitats socials catalanes compten amb personal contractat. Aquest apartat ha experimentat un notable creixement, ja que l'any 2003 el percentatge era del 48%. L'increment mostra que el Tercer Sector Social viu un evident procés de professionalització de les entitats que el formen, paral·lel a l'augment de la dimensió de les organitzacions. Actualment, l'entitat mitjana del sector compta amb 82 persones, entre professionals i voluntaris, mentre que al 2003 aquesta xifra era només de 50 persones.

Aquestes persones són majoritàriament dones (un 66% dels voluntaris i un 73% dels contractats). Pel que fa a les edats, trobem un perfil diferenciat entre els professionals i les persones que col·laboren desinteressadament. Entre el voluntariat, la mitjana d'edat tendeix a ser més alta (el 41% té més de 50 anys), mentre que entre el personal contractat l'edat és més baixa (un 55% té menys de 35 anys).

5. Com es finança el Tercer Sector Social català?

Els ingressos del Tercer Sector Social estan diversificats. La principal partida, que suposa un terç del total dels ingressos, és la de subvencions públiques, seguida per les quotes periòdiques (aquestes, juntament amb les donacions privades, suposen un altre terç dels ingressos). La resta del finançament s'aconsegueix mitjançant la contractació de serveis i els convenis. Aquestes dues partides han experimentat un notable augment respecte al 2003. En global, es podria dir que aproximadament la meitat dels ingressos provenen de l'àmbit públic i l'altra meitat del privat.

Gràcies a l'increment dels ingressos, les entitats socials han gairebé duplicat el seu pressupost mitjà en els darrers sis anys. Actualment, el pressupost mitjà és de 766.000 euros, mentre que al 2003 era de 380.000 euros.

6. Com es relacionen les entitats entre sí i amb les administracions?

En un sector tan atomitzat com el nostre, la col·laboració i interacció entre entitats és clau per avançar i construir un sector més sòlid i madur. De fet, el Tercer Sector és ric en entitats de segon nivell (federacions o agrupacions que agrupen entitats que treballen en el mateix àmbit). Un 79% de les organitzacions no lucratives catalanes forma part d'alguna entitat de segon nivell.

A més, des del 2003 el sector compta amb una organització de tercer nivell, la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya, que agrupa 27 federacions o agrupacions d'entitats que treballen en àmbits molt diversos, com infància i joventut, gent gran, immigració, persones amb discapacitat, lluita contra la pobresa, persones amb malalties, etc.

Pel que fa a la relació amb les administracions, un 80% de les entitats socials catalanes manifesten tenir algun tipus de lligam amb els poders públics. Dins d'aquest grup, la relació més destacada és la de subvencions públiques o donatius, que han rebut un 73% de les organitzacions no lucratives. A més, un 19% de les entitats accedeix a la contractació pública.

Més enllà de relacions econòmiques i de serveis, també s'ha incrementat la participació de les entitats en òrgans consultius de les diverses administracions públiques. Concretament, un 34% de les organitzacions no lucratives forma part d'algun òrgan consultiu, mentre que al 2003 era només un 26%. Aquest increment permet que elevar el grau de participació de les organitzacions socials, que són les que treballen dia a dia al territori i coneixen bé les problemàtiques, en les decisions dels poders públics.

7. Quines són les organitzacions de referència del sector?

Com hem explicat anteriorment, la majoria d'entitats socials formen part d'una organització de segon nivell, és a dir, estan federades en una organització superior. A més, el sector compta amb una plataforma creada i impulsada per aquestes organitzacions de segon nivell.

La Taula d'entitats del Tercer Sector de Catalunya és una organització de tercer nivell formada per 27 federacions i agrupacions que aglutinen en conjunt a més de 3.000 entitats socials no lucratives: associacions, cooperatives, fundacions, empreses d'inserció i centres especials de treball.

La institució va néixer l'any 2003 per iniciativa de les seves entitats sòcies, que són les principals organitzacions de segon nivell del sector i que agrupen entitats que atenen als col·lectius més diversos: infància i família, joves, persones immigrades, gent gran, discapacitats psíquics, físics i sensorials, drogodependents, persones amb dificultats per accedir a un lloc de treball, persones sense sostre, etc.

La Taula dona visibilitat a les tasques que realitza el Tercer Sector en defensa de les persones i de les situacions de vulnerabilitat social que pateixen, ajuda a lluitar contra les desigualtats i a estendre el benestar als col·lectius socials més desfavorits. A més, representa al sector davant les administracions públiques i la societat en general. La missió de la Taula és doble: aconseguir més i millors polítiques socials i enfortir el propi sector.

A més de la Taula, hi ha altres organitzacions de referència al nostre sector. Una d'elles és la Confederació d'Associacions Empresarials del Tercer Sector Social d'atenció a les persones de Catalunya, que agrupa les cinc organitzacions patronals que existeixen en el sector. Aquestes cinc patronals engloben 801 entitats que treballen en diversos camps dels serveis d'atenció a les persones i compten amb 49.200 treballadors i treballadores. La Taula i la Confederació mantenen un conveni de col·laboració.

També destaca l'Observatori del Tercer Sector, un centre de recerca especialitzat en el Tercer Sector, sense ànim de lucre i independent, que té com a finalitat incrementar el coneixement sobre aquest sector i treballar per a la millora en el funcionament de les organitzacions no lucratives. La Taula i l'Observatori també mantenen un conveni de col·laboració que inclou, entre d'altres coses, l'elaboració d'un Anuari bianual per conèixer l'evolució del Tercer Sector Social català.

Dossiers del Tercer Sector

Podeu trobar més dossiers a:
www.tercersector.cat

Font: Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya
Redacció: Ricard Alonso
Disseny: Pau de Riba